

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Cartea albă privind inteligența artificială — O abordare europeană axată pe excelență și încredere”

[COM(2020) 65 final]

(2020/C 364/12)

Raportor: **Catelijne MULLER**

Sesizare	Comisia Europeană, 9.3.2020
Temei juridic	articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea responsabilă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	25.6.2020
Data adoptării în sesiunea plenară	16.7.2020
Sesiunea plenară nr.	553
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri)	207/0/6

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE felicită Comisia pentru strategia sa, prezentată în Cartea albă privind inteligența artificială (IA), de a încuraja adoptarea tehnologiilor IA, asigurând totodată conformitatea acestora cu normele etice, cerințele legale și valorile sociale europene.

1.2. CESE salută, de asemenea, obiectivul de a valorifica atuurile europene pe piețele industriale și profesionale și subliniază importanța consolidării **investițiilor, infrastructurii, inovării și a competențelor**, astfel încât întreprinderile, inclusiv IMM-urile, și societatea în ansamblu să poată valorifica oportunitățile oferite de IA. Inovarea în domeniul IA ar trebui încurajată, pentru a maximiza beneficiile sistemelor de IA, prevenind totodată și reducând la minimum riscurile acestora.

1.3. Cu toate acestea, consideră că axarea atenției doar pe IA bazată pe date reprezintă o măsură prea limitată pentru a transforma UE într-un lider autentic în domeniul inteligenței artificiale de ultimă generație, fiabile și competitive. **CESE îndeamnă Comisia să promoveze, de asemenea, o nouă generație de sisteme de IA bazate pe cunoaștere și pe calcul, care să susțină valorile și principiile umane.**

1.4. CESE solicită Comisiei: (i) **să stimuleze multidisciplinaritatea în cercetare**, prin implicarea altor discipline, precum dreptul, etica, filosofia, psihologia, științele muncii, științele umaniste, economia etc.; (ii) **să implice părțile interesate relevante** (sindicate, organizații profesionale, organizații de întreprinderi, organizații ale consumatorilor, ONG-uri) în dezbaterile pe marginea IA și în calitate de parteneri egali în proiectele de cercetare și în alte proiecte finanțate de UE, precum parteneriatul public-privat privind IA, dialogurile la nivel sectorial și programul de „Adoptare a IA” în sectorul public și centrul emblematic; și (iii) **să educe și să informeze în continuare publicul larg** cu privire la oportunitățile și provocările legate de IA.

1.5. CESE solicită Comisiei să analizeze într-o manieră mai aprofundată **impactul IA asupra întregului spectru al drepturilor și libertăților fundamentale**, inclusiv asupra drepturilor la un proces echitabil, la alegeri corecte și libere, la întrunire și participare la demonstrații, precum și asupra dreptului de a nu fi discriminat.

1.6. CESE **se împotrivește în continuare introducerea oricărei forme de personalitate juridică pentru IA**. Aceasta ar anula efectul corectiv preventiv al legii privind răspunderea și ar genera un risc semnificativ de hazard moral în ceea ce privește dezvoltarea și utilizarea IA, dând naștere posibilității de utilizare abuzivă a acesteia.

1.7. CESE solicită o **abordare sociotehnică sistematică și continuă**, în cadrul căreia tehnologia să fie analizată din toate perspectivele și ținând cont de diverse criterii, în locul unei evaluări prealabile de conformitate unice (sau chiar repetate la intervale regulate) a IA cu risc ridicat.

1.8. CESE avertizează că cerința privind sectorul „cu risc ridicat” ar putea exclude numeroase aplicații și utilizări ale IA care comportă în mod intrinsec un risc ridicat, pe lângă recunoașterea biometrică și IA folosită la recrutarea de personal. CESE recomandă Comisiei să întocmească o listă a **caracteristicilor comune ale aplicațiilor sau utilizărilor IA care sunt considerate intrinsec ca prezentând un risc ridicat**, indiferent de sector.

1.9. CESE sugerează în mod ferm ca orice utilizare a recunoașterii biometrice să fie permisă doar: (i) dacă există un efect demonstrat științific; (ii) în medii controlate; și (iii) în condiții stricte. **Utilizarea pe scară largă a recunoașterii biometrice bazate pe IA cu scopul de a supraveghea, a urmări, a evalua sau a clasifica ființele umane sau comportamentele și emoțiile umane ar trebui interzisă.**

1.10. CESE susține **implicarea timpurie și îndeaproape a partenerilor sociali** în procesul de introducere a sistemelor de IA la locurile de muncă, în conformitate cu normele și practicile naționale aplicabile, pentru a garanta că sistemele sunt utilizabile și respectă drepturile lucrătorilor și condițiile de muncă.

1.11. De asemenea, CESE susține implicarea timpurie și în procesul de introducere a sistemelor de IA a acelor angajați care vor lucra în cele din urmă cu sistemele de IA și a angajaților cu experiență în domeniile juridic, etic și în științele umaniste, pentru a garanta că sistemele sunt conforme cu legislația și cu cerințele etice, dar se corelează și cu nevoile lucrătorilor, astfel încât lucrătorii să-și păstreze autonomia în ceea ce privește munca lor și că aceste sisteme sunt de așa natură încât să îmbunătățească competențele lucrătorilor și satisfacția lor profesională.

1.12. **Tehnicile și abordările bazate pe IA folosite pentru combaterea pandemiei de COVID-19 ar trebui să fie solide, eficiente, transparente și explicabile. De asemenea, ele ar trebui să susțină respectarea drepturilor omului, a principiilor etice și a legislației existente și să aibă un caracter echitabil, favorabil incluziunii și voluntar.**

1.13. CESE solicită Comisiei să își asume un rol de lider, astfel încât să asigure o mai bună coordonare în Europa a soluțiilor aplicate de IA și a abordărilor utilizate pentru combaterea pandemiei de COVID-19.

2. Cartea albă a UE privind IA

2.1. CESE se bucură să constate că Comisia Europeană adoptă multe dintre recomandările incluse în avizele anterioare ale CESE și cele ale Grupului de experți la nivel înalt privind IA, încurajând adoptarea tehnologiilor IA și, totodată, asigurând conformitatea acestora cu normele etice, cerințele legale și valorile sociale europene, la baza cărora stă ceea ce Comisia numește un „ecosistem de excelență și de încredere”.

2.2. CESE salută propunerile care vizează întreprinderile, inclusiv IMM-urile, și societatea în ansamblul său, de a valorifica oportunitățile de dezvoltare și utilizare a IA. CESE subliniază importanța consolidării investițiilor, infrastructurii, inovării și a competențelor pentru a îmbunătăți succesul competitiv al UE la nivel mondial.

Abordarea bazată pe controlul uman (human-in-command)

2.3. Cu toate acestea, Cartea albă are un ton oarecum „fatalist”, sugerând că IA „ne domină”, astfel încât nu ne rămâne altă opțiune decât să reglementăm utilizarea acesteia. CESE crede cu adevărat în angajamentul UE de a se asigura că Europa acceptă numai IA care este demnă de încredere și, prin urmare, consideră că aceasta ar trebui să îndrăznească să adopte o poziție mult mai fermă în acest sens. Astfel, CESE îndeamnă Comisia să mențină în permanență posibilitatea de a nu accepta deloc (utilizarea unui) anumit tip de IA. Aceasta este în viziunea CESE abordarea **bazată pe factorul uman (human-in-command)** a IA, pe care trebuie să o cultivăm.

Valorificarea IA în Europa — o definiție orientată către viitor

2.4. Definiția de lucru a IA din Cartea albă este „un ansamblu de tehnologii care combină date, algoritmi și putere de calcul”. Ulterior, în text, **datele** și **algoritmii** sunt definite drept principalele elemente ale IA. Totuși, această definiție s-ar aplica oricărei componente de software elaborate vreodată, nu numai IA. Încă nu există o definiție universal acceptată a IA, acesta fiind un termen generic pentru o gamă de aplicații informatice.

2.5. **Faptul că în Cartea albă se pune accentul pe IA bazată pe date reprezintă o abordare prea limitată pentru a transforma UE într-un lider autentic în domeniul inteligenței artificiale de ultimă generație, fiabile și competitive.** Cartea albă nu ia în considerare numeroase sisteme de IA promițătoare și, astfel, acestea nu pot fi guvernate și reglementate. CESE îndeamnă Comisia să promoveze, de asemenea, o nouă generație de sisteme de IA care integrează abordările bazate pe date cu **abordări bazate pe cunoaștere și pe calcul**, așa-numitele sisteme hibride. Cartea albă recunoaște necesitatea sistemelor hibride în scopul asigurării **explicabilității**, însă avantajele sistemelor hibride nu se rezumă la explicabilitate: acestea pot accelera și/sau restrânge învățarea și pot valida și verifica modelul învățării automate.

2.6. Cartea albă se axează doar pe biasul aferent datelor, dar nu orice bias este rezultatul calității inferioare sau al volumului limitat al datelor. **Proiectarea oricărui produs reprezintă, în sine, o acumulare de alegeri părtinitoare**, de la informațiile introduse până la obiectivele urmărite pentru optimizare. Toate aceste alegeri sunt determinate, într-un fel, de caracterul părtinitor inerent al persoanelor care le fac.

2.7. Totuși, cel mai important este faptul că sistemele de IA nu sunt doar suma componentelor software din care sunt constituite. **Sistemele de IA înglobează și sistemul sociotehnic care le înconjoară.** În discuțiile privind guvernanta și reglementarea IA, ar trebui să se pună accentul și pe structurile sociale din jurul acesteia: organizațiile și întreprinderile, diferitele profesii, persoanele și instituțiile care creează, dezvoltă, implementează, folosesc și controlează IA, precum și persoanele afectate de aceasta, cum ar fi cetățenii în relația lor cu guvernele, întreprinderile, consumatorii, lucrătorii sau chiar societatea în ansamblul său.

2.8. De asemenea, ar trebui menționat că **definițiile juridice (în vederea guvernantei și a reglementării) diferă de definițiile pur științifice**, fiind necesară îndeplinirea mai multor cerințe, precum caracterul favorabil incluziunii, precizia, permanența, caracterul cuprinzător și caracterul practicabil. Unele dintre aceste cerințe sunt obligatorii din punct de vedere juridic, iar altele sunt considerate bune practici în materie de reglementare.

Reunirea tuturor forțelor

2.9. CESE salută efortul de abordare a peisajului fragmentat în materie de IA în Europa prin reunirea cercetătorilor în materie de IA, prin concentrarea atenției asupra IMM-urilor și prin colaborarea cu sectoarele privat și public. În plus, CESE ar recomanda: (i) stimularea multidisciplinarității în cercetare, prin implicarea altor discipline, precum dreptul, etica, filosofia, psihologia, științele muncii, științele umaniste, economia etc.; (ii) implicarea părților interesate relevante (sindicate, organizații ale consumatorilor, ONG-uri) în dezbaterile pe marginea IA, dar și în calitate de parteneri egali în cercetarea finanțată de UE și în alte proiecte, precum parteneriatul public-privat privind IA, dialogurile la nivel sectorial, programul de „Adoptare a IA” în sectorul public și centrul emblematic; și (iii) educarea și informarea în continuare a publicului larg cu privire la oportunitățile și provocările IA.

IA și legislația

2.10. Cartea albă recunoaște că **IA nu operează într-o lume lipsită de legi**. CESE salută în special evidențierea implicațiilor IA în ceea ce privește drepturile fundamentale și recomandă Comisiei să analizeze, într-o manieră mai aprofundată, impacturile IA asupra unei game ample de drepturi și libertăți fundamentale, precum libertatea de exprimare, dreptul la respectarea vieții private (care nu se rezumă doar la protejarea datelor cetățenilor), dreptul la un proces echitabil, la alegeri corecte și libere, la întrunire și la participare la demonstrații și dreptul de a nu fi discriminat.

2.11. CESE salută poziția clară adoptată în Cartea albă în ceea ce privește aplicabilitatea regimurilor de răspundere existente la IA, precum și efortul de a valorifica aceste regimuri astfel încât să se abordeze noile riscuri pe care le poate crea IA, gestionând lacunele în ceea ce privește asigurarea respectării legii atunci când operatorul economic responsabil real este greu de stabilit și asigurând adaptabilitatea regimurilor la funcționalitățile în schimbare ale sistemelor de IA.

2.12. Comisia ar trebui, de asemenea, să recunoască că IA nu cunoaște granițe și că eforturile nu pot și nu trebuie să se limiteze la Europa. Ar trebui să se ajungă la un consens general în întreaga lume, pe baza discuțiilor și a cercetărilor efectuate de experți juridici, în vederea stabilirii unui cadru juridic internațional comun.

2.13. În orice caz, CESE se **împotrivesc în continuare cu fermitate introducerii oricărei forme de personalitate juridică pentru IA**. Într-adevăr, în acest mod s-ar anula efectele corective preventive ale responsabilității juridice și ar exista un risc semnificativ de hazard moral în ceea ce privește dezvoltarea și utilizarea IA, apărând posibilitatea de utilizare abuzivă a acesteia.

Reglementarea IA cu risc ridicat

2.14. CESE salută abordarea bazată pe riscuri în ceea ce privește controlul impactului IA. Comisia anunță un cadru de reglementare pentru „IA cu risc ridicat”, care ar trebui să îndeplinească cerințe în materie de soliditate, acuratețe, reproductibilitate, transparență, supraveghere umană și guvernanta a datelor. Potrivit Cărții albe, două elemente cumulate constituie IA cu risc ridicat: (i) un sector cu risc ridicat; și (ii) utilizarea cu risc ridicat a unei aplicații IA. Cartea albă adaugă două exemple de aplicații sau utilizări ale IA care ar putea fi considerate ca având un risc ridicat în mod intrinsec, adică indiferent de sector. De asemenea, Cartea albă califică recunoașterea biometrică drept o aplicație care are în mod intrinsec un risc ridicat. În prezent, lista exhaustivă a sectoarelor cu risc ridicat (cu toate că este revizuită periodic) include următoarele sectoare care pot prezenta un risc ridicat: asistența medicală, transporturile, energia și părți ale sectorului public.

2.15. Al doilea criteriu, privind utilizarea aplicației IA într-o manieră riscantă, este mai flexibil, sugerând că ar putea fi luate în considerare niveluri de risc diferite. CESE propune să fie incluse aici societatea și mediul inconjurător ca domenii de impact.

2.16. Conform logicii Cărții albe, o aplicație IA **cu risc ridicat** folosită într-un sector **cu risc scăzut** nu va trebui să se supună, în principiu, cadrului de reglementare. CESE subliniază că efectele adverse nedorite ale utilizării IA cu risc ridicat într-un sector cu risc scăzut ar putea conduce la situații în care aplicațiile sau utilizările IA nu trebuie să se supună reglementărilor, creându-se o „fereastră” pentru eludarea normelor; acest lucru se întâmplă, de pildă, în cazul publicității țintite (un sector cu risc scăzut), care poate avea efecte de segregare, de discriminare și de divizare, de exemplu în timpul alegerilor sau în cazul prețurilor personalizate (o utilizare sau un efect cu risc ridicat). **CESE recomandă stabilirea caracteristicilor comune ale aplicațiilor și utilizărilor IA care sunt considerate drept având în mod intrinsec un risc ridicat**, indiferent de sectorul în care această tehnologie este folosită.

2.17. Deși CESE recunoaște că IA trebuie supusă unor teste de conformitate, se teme că o **evaluare prealabilă a conformității**, efectuată o singură dată (sau chiar repetată la intervale regulate), nu va fi suficientă pentru a garanta dezvoltarea, implementarea și utilizarea IA într-o manieră durabilă, în condiții fiabile și având înțelegerea umană în centrul atenției. **Pentru o IA fiabilă, este necesară o abordare sociotehnică sistematică și continuă**, care să analizeze tehnologia din toate perspectivele și prin prisma mai multor factori. În ceea ce privește elaborarea politicilor, este necesară o abordare multidisciplinară, bazată pe o colaborare permanentă între factorii de decizie politică, cercetători din diferite domenii, parteneri sociali, organizații profesionale, întreprinderi și ONG-uri. În special, în ceea ce privește serviciile de interes public legate de sănătatea, siguranța și bunăstarea oamenilor și bazate pe încredere, trebuie să se garanteze că sistemele de IA sunt adaptate la cerințele practice și nu pot anula responsabilitatea umană.

Recunoașterea biometrică

2.18. CESE salută invitația Comisiei de a lansa o dezbateră publică privind utilizarea recunoașterii biometrice bazate pe IA. Recunoașterea biometrică a microexpresiilor faciale, a mersului, a (tonului) vocii, a ritmului cardiac, a temperaturii etc. se folosește deja pentru a evalua sau chiar pentru a ne prevedea comportamentul, starea psihică și emoțiile, inclusiv în procesele de recrutare. Trebuie precizat că **nu există dovezi științifice solide care să sugereze că emoțiile interioare sau starea psihică a unei persoane pot fi „citite” cu acuratețe pe baza expresiilor faciale, a mersului, a ritmului cardiac, a tonului vocii sau a temperaturii persoanei, cu atât mai puțin că ele ar putea fi folosite pentru a prevedea comportamentele viitoare.**

2.19. **De asemenea, ar trebui precizat că RGPD restricționează prelucrarea datelor biometrice doar într-o anumită măsură.** RGPD definește datele biometrice drept „date cu caracter personal rezultate din aplicarea unor tehnici de prelucrare specifice referitoare la caracteristicile fizice, fiziologice sau comportamentale ale unei persoane fizice, care permit sau confirmă identificarea unică a respectivei persoane”. Cu toate acestea, numeroase tehnologii de recunoaștere biometrică nu sunt concepute astfel încât să identifice în mod unic o persoană, ci doar pentru a-i evalua comportamentul sau emoțiile. Este posibil ca aceste utilizări să nu se încadreze în definiția datelor biometrice (și a prelucrării acestora) din RGPD.

2.20. Totodată, recunoașterea biometrică bazată pe IA ne afectează dreptul mai larg la respectarea vieții private, a identității, a autonomiei și a integrității psihologice, creând o situație în care suntem supravegheați, urmăriți și identificați (în permanență). **S-ar putea genera un efect psihologic de intimidare, prin care oamenii s-ar putea simți nevoiți să își adapteze comportamentul la o anumită normă.** Aceasta constituie o invadare a dreptului nostru fundamental la viață privată (la integritatea morală și psihologică). În plus, recunoașterea biometrică bazată pe IA ar putea afecta alte drepturi și libertăți fundamentale, precum libertatea de întrunire și dreptul de a nu fi discriminat.

2.21. CESE recomandă ca orice utilizare a recunoașterii biometrice **să fie permisă doar dacă există un efect demonstrat științific, în medii controlate și în condiții stricte.** Utilizarea pe scară largă a recunoașterii biometrice bazate pe IA cu scopul de a supraveghea, a urmări, a evalua ori a clasifica oamenii sau comportamentul ori emoțiile umane nu ar trebui permisă.

Impactul IA asupra muncii și asupra competențelor

2.22. CESE constată că în Cartea albă nu este prezentată o strategie privind abordarea impactului IA asupra muncii, deși acesta a fost un element explicit al Strategiei europene privind inteligența artificială din 2018.

2.23. CESE susține **implicarea îndeaproape și timpurie a tuturor categoriilor de lucrători și de furnizori de servicii, inclusiv a lucrătorilor independenți, liber-profesioniști și a lucrătorilor ocazionali** — nu numai a persoanelor care concep sau dezvoltă IA, ci și a celor care achiziționează, implementează, lucrează cu sisteme de IA sau sunt influențate de acestea. **Dialogul social trebuie să aibă loc înainte** de introducerea tehnologiilor IA la locul de muncă, în conformitate cu normele și practicile naționale aplicabile. La locul de muncă, accesul la datele privind lucrătorii și guvernarea acestor date ar trebui să se bazeze pe principii și reglementări negociate de partenerii sociali.

2.24. CESE ar dori să atragă atenția în mod special asupra **IA folosite în procesele de angajare, de concediere și de evaluare a lucrătorilor.** Cartea albă menționează folosirea IA în procesul de recrutare ca exemplu de aplicație cu risc ridicat care ar face obiectul reglementării indiferent de sector. CESE recomandă extinderea acestui domeniu de utilizare pentru a include IA utilizată în procesul de concediere și în procesele de evaluare a lucrătorilor, dar și pentru a explora caracteristicile comune ale aplicațiilor IA care ar putea implica o utilizare cu risc ridicat la locul de muncă, indiferent de sector. Aplicațiile IA fără bază științifică, precum detectarea emoțiilor prin recunoaștere biometrică, nu ar trebui să fie permise în mediile profesionale.

2.25. Pentru ca oamenii să se poată adapta la evoluțiile rapide din domeniul IA, este necesară menținerea la zi sau dezvoltarea competențelor în materie de IA. Totuși, politica și resursele financiare vor trebui **să fie îndreptate și către educație și dezvoltarea unor competențe** în domenii care nu vor fi amenințate de sistemele de IA (de exemplu, sarcinile în care interacțiunea umană este esențială, cum ar fi serviciile de interes public legate de sănătate, siguranță și bunăstarea oamenilor, bazate pe încredere, în care omul și mașina colaborează, sau sarcini pe care am dori să continuăm să le încredințăm unor ființe umane).

3. IA și coronavirusul

3.1. IA poate contribui la o mai bună înțelegere a coronavirusului și a COVID-19, precum și la protejarea oamenilor împotriva expunerii, la găsirea unui vaccin și la analizarea opțiunilor de tratament. Totuși, este important să se stabilească în mod clar și deschis ce poate și ce nu poate face IA.

3.2. **Soliditate și eficacitate:** IA bazată pe date pentru previzionarea răspândirii coronavirusului poate fi problematică, deoarece există prea puține date despre coronavirus pentru ca IA să poată prezenta rezultate fiabile. În plus, puținele date care au devenit disponibile sunt incomplete și părtinitoare. Folosirea acestor date pentru abordări de învățare automată ar putea conduce la numeroase rezultate fals negative și fals pozitive.

3.3. **Transparența** privind datele și modelele folosite, precum și **explicabilitatea** rezultatelor, sunt fundamentale. În special în momentul de față, lumea nu își poate permite să ia decizii pe baza unor „cutii negre”.

3.4. La utilizarea IA pentru combaterea acestei pandemii, **respectul pentru drepturile omului, principiile etice și legislația în vigoare** sunt mai importante ca oricând. Mai ales atunci când instrumentele bazate pe IA pot încălca drepturile omului, trebuie să existe un interes legitim pentru utilizarea acestora, care trebuie să fie strict necesară, proporțională și, mai ales, limitată în timp.

3.5. În cele din urmă, trebuie să asigurăm **corectitudinea și incluziunea**. Sistemele de IA dezvoltate pentru combaterea pandemiei ar trebui să nu fie părtinitoare și să nu discrimineze. De asemenea, ele ar trebui să fie la dispoziția tuturor și să țină cont de diferențele societale și culturale dintre diferitele țări afectate.

Aplicațiile de urmărire și de supraveghere a stării de sănătate

3.6. Potrivit virusologilor și epidemiologilor, ridicarea măsurilor de izolare pentru societate și economie necesită un sistem eficace de urmărire, monitorizare și protejare a sănătății populației. În prezent, sunt în curs de elaborare numeroase **aplicații** pentru urmărire și efectuarea de controale medicale, activități desfășurate în general (și în mod tradițional) de profesioniști. La nivel mondial, numeroase guverne au acordat mare încredere aplicațiilor de urmărire, apelând la ele în vederea redeschiderii societăților.

3.7. Folosirea unor aplicații de acest gen este un pas radical. Prin urmare, este important ca, înainte de a se decide utilizarea acestor aplicații, să fie examinate în mod critic **utilitatea, necesitatea și eficacitatea** lor, precum și impactul lor la nivel societal și juridic. Trebuie să existe în continuare opțiunea de a nu utiliza aplicațiile, și ar trebui să se acorde prioritate soluțiilor mai puțin invazive.

3.8. **Eficacitatea și fiabilitatea** aplicațiilor de urmărire este extrem de importantă, fiindcă lipsa de eficacitate și de fiabilitate poate conduce la numeroase rezultate fals pozitive și fals negative, la o senzație falsă de securitate și, astfel, la un risc mai mare de contaminare. Simulările științifice inițiale ridică mari semne de întrebare cu privire la efectul pozitiv al aplicațiilor de urmărire asupra răspândirii virusului, chiar și în condițiile unei utilizări de 80 % sau 90 %. De asemenea, o aplicație nu poate înregistra circumstanțe specifice, precum prezența plexiglasului și a ferestrelor sau purtarea de echipament individual de protecție.

3.9. În plus, **aceste aplicații conduc la nerespectarea (parțială) a mai multor drepturi și libertăți ale omului**, afectându-ne libertatea de asociere, dreptul la siguranță, dreptul de a nu fi discriminați și dreptul la viață privată.

3.10. Deși este foarte importantă, viața privată nu se rezumă doar la datele noastre cu caracter personal și la anonimitate. Viața privată se referă și la dreptul de a nu fi urmărit, monitorizat și pus sub supraveghere. S-a demonstrat științific că, atunci când oamenii știu că sunt urmăriți, încep să se comporte diferit. Potrivit Curții Europene a Drepturilor Omului, acest efect de intimidare reprezintă o încălcare a vieții noastre private. Același concept amplu de viață privată ar trebui să fie inclus și în dezbaterile privind IA.

3.11. Există riscul ca datele colectate (acum sau în viitor) să nu fie folosite doar pentru combaterea pandemiei actuale, ci și pentru crearea de profiluri, pentru clasificarea și evaluarea persoanelor în diferite scopuri. În viitorul mai îndepărtat, ne putem imagina chiar că **denaturarea funcțiilor** ar putea conduce la crearea unor tipuri nedorite de profiluri în vederea supravegherii, în vederea acceptării pentru încheierea de contracte de asigurări sau pentru primirea de indemnizații sociale, pentru angajare sau concediere etc. Prin urmare, datele colectate cu ajutorul unor astfel de aplicații nu pot fi folosite sub nicio formă pentru crearea de profiluri, pentru evaluarea riscurilor, pentru clasificări sau previziuni.

3.12. Mai mult, **orice soluție de IA implementată în aceste circumstanțe extraordinare și chiar cu cele mai bune intenții va crea un precedent**, indiferent dacă ne place sau nu. Crizele precedente au arătat că, în pofida celor mai bune intenții, astfel de măsuri nu vor dispărea niciodată în practică.

3.13. Astfel, utilizarea IA în timpul acestei pandemii ar trebui să fie măsurată și raportată întotdeauna la o serie de considerații, precum: (i) este eficace și fiabilă? (ii) există soluții mai puțin invazive? (iii) beneficiile sale compensează preocupările de natură societală, etică și în ceea ce privește drepturile fundamentale? și (iv) se poate realiza un compromis responsabil între acele drepturi și libertăți fundamentale care intră în conflict? În plus, astfel de sisteme **nu pot fi utilizate în condiții de obligativitate sau de coerciție**.

3.14. CESE îndeamnă factorii politici **să nu cedeze prea ușor în fața soluțiilor tehnologice**. Având în vedere gravitatea situației, Comitetul recomandă ca aplicațiile asociate unor proiecte menite să contribuie la combaterea pandemiei să aibă la bază cercetări solide în domeniul epidemiologiei, al sociologiei, al psihologiei, al dreptului, al eticii și al științelor sistemelor. Înainte de a decide cu privire la utilizarea acestor sisteme, trebuie efectuate analize și simulări de eficacitate, necesitate și sensibilitate.

Bruxelles, 16 iulie 2020.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER
